

RAAP-NOTITIE 1541

Plangebied voormalige Gemeentewerf

Gemeente Bergschenhoek

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Aannemersbedrijf Batenburg bv

Titel: Plangebied Voormalige Gemeentewerf, gemeente Bergschenhoek; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: februari 2006

Auteur: *drs. S. Warning*

Projectcode: BEVG

Bestandsnaam: N01541-BEVG.doc

Projectleider: drs. S. Warning

Projectmedewerkers: drs. S. Molenaar

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 16050

Autorisatie: drs. C.M. Soonius

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2006

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Aannemersbedrijf Batenburg bv heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 22 februari 2006 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de voorgenomen nieuwbouw in de gemeente Bergschenhoek. Doel van dit onderzoek was eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

Op basis van het bureauonderzoek worden archeologische resten aan of net onder het maaiveld verwacht. Bij aanvang van het veldonderzoek gold voor het plangebied een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

Tijdens het veldonderzoek is vastgesteld dat de bodem tot 45 à 135 cm -Mv is verstoord. Eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied zijn hierbij verloren gegaan. Er zijn dan ook geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied aangetroffen.

Naar verwachting zal als gevolg van de geplande werkzaamheden dan ook geen verstoring van archeologische waarden optreden. Derhalve worden geen aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Aannemersbedrijf Batenburg bv heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 22 februari 2006 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de voorgenomen nieuwbouw van een appartementencomplex met een ondergrondse parkeergarage in de gemeente Bergschenhoek. Het archeologisch vooronderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was het opsporen van deze resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Plangebied

Het plangebied (circa 0,3 ha) ligt direct ten noorden van de Wilhelminastraat en ten oosten van de Emmastraat (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 37F van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 94.400/444.900. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied deels verhard met asfalt, tegels en betonplaten. Verder lagen er bergen zand en grond en stond er een rij garageboxen en een opslagloods.

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een karterend booronderzoek.

Het bureau- en inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort geraadpleegd (vanaf 1 maart 2006 gaat de ROB op in de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschappen en Monumentenzorg [RACM]).

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het plangebied bestaat geologisch gezien uit Afzettingen van Calais III op Afzettingen van Calais en/of Gorkum met Hollandveen (NITG/TNO, 1993: code E2.3).

Bodem

De bodem in het plangebied bestaat uit tochteerdgronden (Stiboka, 1972: code pMo80).

Archeologie

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW; ROB, 2005) geldt voor het plangebied een zeer lage kans op het aantreffen van archeologische waarden. Op de CHS Zuid Holland, regio Delfland en Schieland is aangegeven dat er bewoning vanaf de Middeleeuwen verwacht kan worden. De kans op het aantreffen van archeologische sporen is niet aangegeven (www.chs.zuid-holland.nl).

In ARCHIS staan 2 terreinen van hoge archeologische waarde (CMA-codes 37F-001 en 37F-003) geregistreerd uit de omgeving van het plangebied (figuur 1). Het betreft één terrein met mogelijk neolithische bewoningssporen (CMA-code 37F-003, Monumentnummer 9486). Er zijn door Stiboka fragmenten houtskool

in de komafzettingen aangetroffen. Het andere terrein betreft een vindplaats met laat-middeleeuwse resten (CMA-code 37F-001, Monumentnummer 9484). Van deze vindplaats is een aantal waarnemingen bekend (ARCHIS-waarnemingsnummers 100194, 100187, 58446, 100191, 400193, 100190 en 100188). Ten oosten van dit monument is een fragment aardewerk uit de Late Middeleeuwen gevonden (ARCHIS-waarnemingsnummer 100196). In de bebouwde kom van Bergschenhoek is een 2-3 m dik antropogeen pakket aangetroffen met laat-middeleeuws materiaal (ARCHIS-waarnemingsnummer 58599).

Historische gegevens

Om zicht te krijgen op het historische gebruik van het plangebied zijn historische kaarten bestudeerd. Op de kaart uit 1681 wordt Bergschenhoek aangegeven, maar is niet duidelijk of bebouwing in het plangebied aanwezig is (Sijmons & Van Eeghen, 1990). Het lijkt erop dat de bebouwing voornamelijk aan de Dorpsstraat lag. Op de kadastrale minuut staat geen bebouwing in het plangebied aangegeven (www.dewoonomgeving.nl, jaartal onbekend; figuur 2). Op de kaarten in de topografische atlas is niet goed te zien of bebouwing aanwezig is (Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990).

Gespecificeerde archeologische verwachting

Op grond van de geologische situatie gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek zijn 6 boringen verricht, zo gelijk mogelijk verspreid over het plangebied. Er bleek veel oppervlakteverharding aanwezig te zijn, waar niet doorheen geboord kon worden. Vanwege veel puin in de ondergrond konden er niet meer boringen gezet worden.

Er is geboord tot maximaal 4 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Van alle boringen is de hoogte met een waterpastaestel ingemeten, waarbij de hoogte is herleid van de NAP-bout in de gevel van de Nederlands Hervormde Kerk op de hoek van de Kerkstraat en de Smitshoek (hoogte 0.856 m -NAP). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

Tot circa 45 à 135 cm -Mv is de bodem verstoord. Er is veel puin, sintels en grind aangetroffen. In de boringen 1 en 2 is gestuit op ondoordringbaar puin. In de boringen 3 en 5 is onder het verstoorde pakket een blauwgrijze, zeer stevige klei aangetroffen. Deze klei is geïnterpreteerd als behorend tot de Afzettingen van Calais. In boring 3 is onder deze klei 40 cm veeraard aangetroffen. Daaronder is groengrijze tot grijze klei met zandlagen en plantenresten aangetroffen overgaand in zand. Deze afzettingen zijn geïnterpreteerd als Afzettingen van Calais en/of Gorkum. In boring 5 is geen veen aangetroffen. In boring 5 zijn vanaf 170 cm -Mv zandlagen aangetroffen en gaat de blauwgrijze klei op 220 cm -Mv over in zand. In boring 4 is onder het verstoorde pakket een veenlaag aangetroffen. Het veen is verstoord: het is vermengd met de klei die eronder is aangetroffen. Op 120 cm -Mv is grijze klei met veenbrokjes aangetroffen. De veenbrokjes zijn alleen in de top van de klei aangetroffen. Deze klei gaat geleidelijk over in zand. De klei en het zand zijn geïnterpreteerd als Afzettingen van Calais en/of Gorkum.

Boring 6 is in een plantenperk gezet. Hier is geen sprake van een verstoord pakket, maar wel van ophoogzand tot 45 cm -Mv. Daaronder is donkergrijze,

humeuze klei aangetroffen. Op 110 cm -Mv begint grijze klei met zandlagen die overgaat in zand. De donkergrijze en grijze klei en het zand zijn geïnterpreteerd als Afzettingen van Calais en/of Gorkum.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

In verband met de nieuwbouw van een appartementencomplex met een ondergrondse parkeergarage is op 22 februari 2006 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd op de voormalige gemeentewerf in Bergschenhoek. Op basis van het bureauonderzoek werden archeologische resten direct aan of net onder het maaiveld verwacht. Bij aanvang van het veldonderzoek gold voor het plangebied een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

Tijdens het veldonderzoek is vastgesteld dat de bodem in het plangebied is verstoord tot 45 à 135 cm -Mv. Eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied zijn hierbij verloren gegaan. Er zijn dan ook geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied aangetroffen.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van duidelijke aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de provinciaal archeoloog (drs. R.H.P. Proos).

Literatuur

- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Koenders, M.**, 2002. *Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland, regio Delfland en Schieland*. Provincie Zuid Holland, Den Haag (www.chs.zuid-holland.nl)
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- NITG/TNO**, 1993. *Geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad Rotterdam Oost (37 O)*. Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, Haarlem.
- ROB**, 2005. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) versie 2.1*. Ontleend aan <http://www.archis.nl>.
- Sijmons, A.H. & I.H. van Eeghen**, 1990. *Jacob Aertsz. Colom's Kaart van Holland 1681*. Uitgeversmaatschappij Canaletto, Alphen aan den Rijn.
- Stiboka**, 1972. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 37 Oost Rotterdam*. Stiboka, Wageningen.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1990. *Grote Historische Provincie Atlas, schaal 1:50.000; Deel 1: West Nederland 1839-1859*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
-Mv	beneden maaiveld
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschappen en Monumentenzorg
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Overzicht van tabellen, figuren en bijlagen

Figuur 1. Ligging plangebied (gearceerd) met ARCHIS-waarnemingen (rood) en AMK-terreinen (blauw) geprojecteerd op de CHS Zuid Holland, regio Delfland en Schieland; inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Ligging plangebied (zwarte lijn) geprojecteerd op de kadastrale minuut (jaartal onbekend, Bergschenhoek, sectie A, Oosteinde).

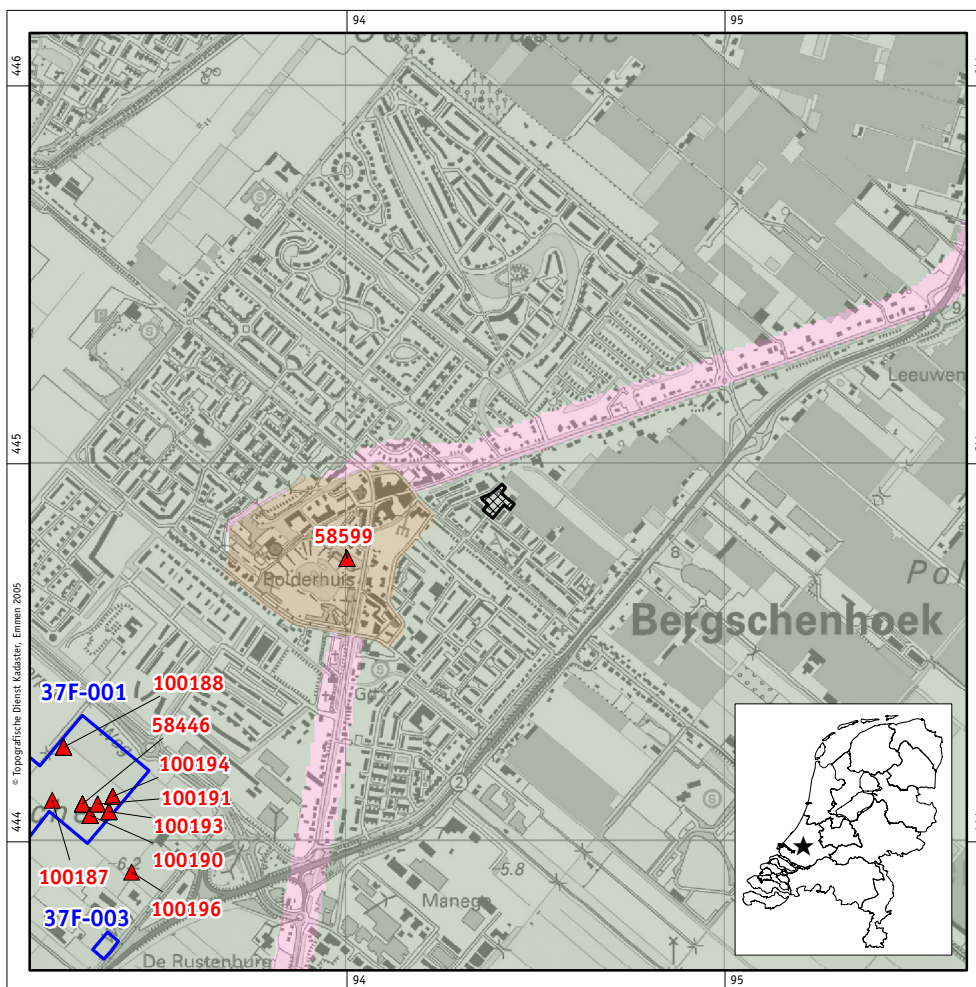
Figuur 3. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

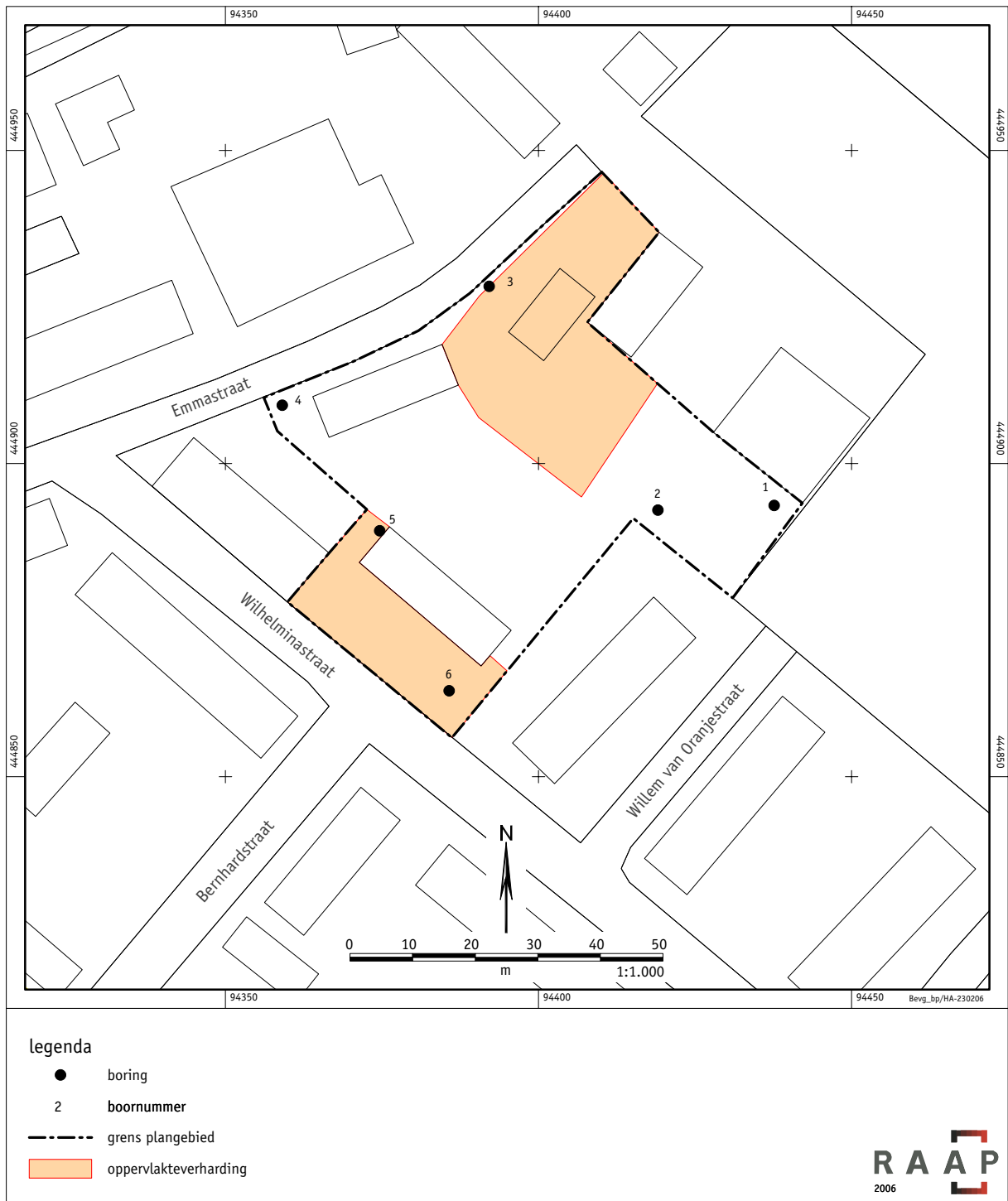
Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Ligging plangebied (gearceerd) met ARCHIS-waarnemingen (rood) en AMK-terreinen (blauw) geprojecteerd op de CHS Zuid-Holland, regio Delfland en Schieland; inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Ligging plangebied (zwarte lijn) geprojecteerd op de kadastrale minuut (jaartal onbekend, Bergschenhoek, sectie A, Oosteinde).

Figuur 3. Boorpuntenkaart.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

boring: BEVG-1

beschrijver: SM/SW, datum: 22-2-2006, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 37, hoogte: -4,71, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: waterpas, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Bergschenhoek, plaatsnaam: Bergschenhoek, opdrachtgever: Aannemersbedrijf Batenburg bv, uitvoerder: RAAP West

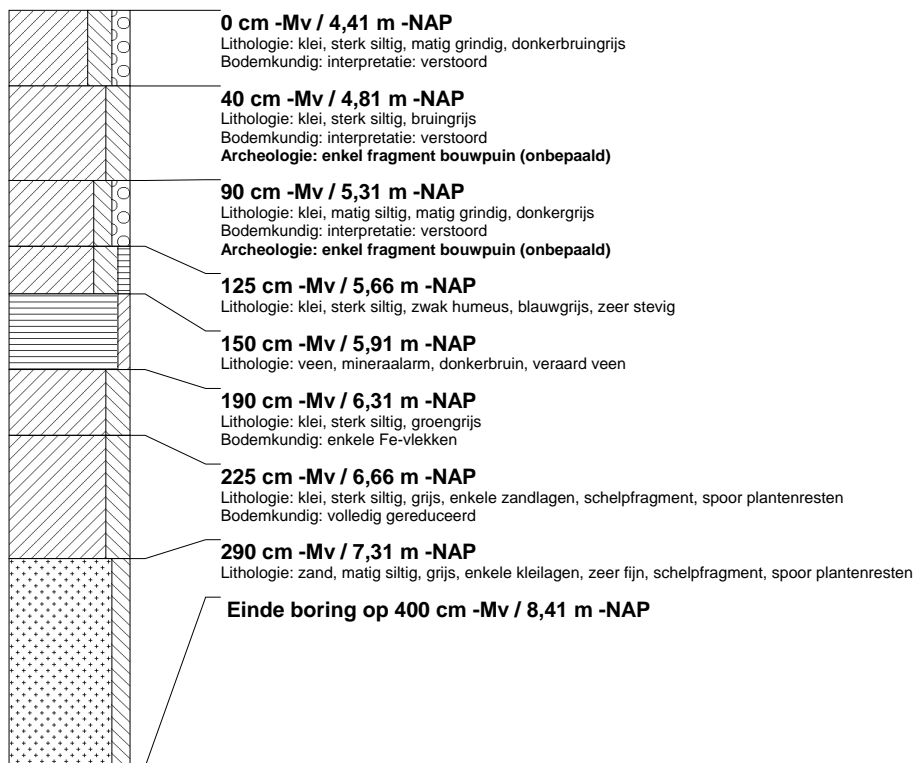
boring: BEVG-2

beschrijver: SM/SW, datum: 22-2-2006, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 37, hoogte: -4,77, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: waterpas, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Bergschenhoek, plaatsnaam: Bergschenhoek, opdrachtgever: Aannemersbedrijf Batenburg bv, uitvoerder: RAAP West

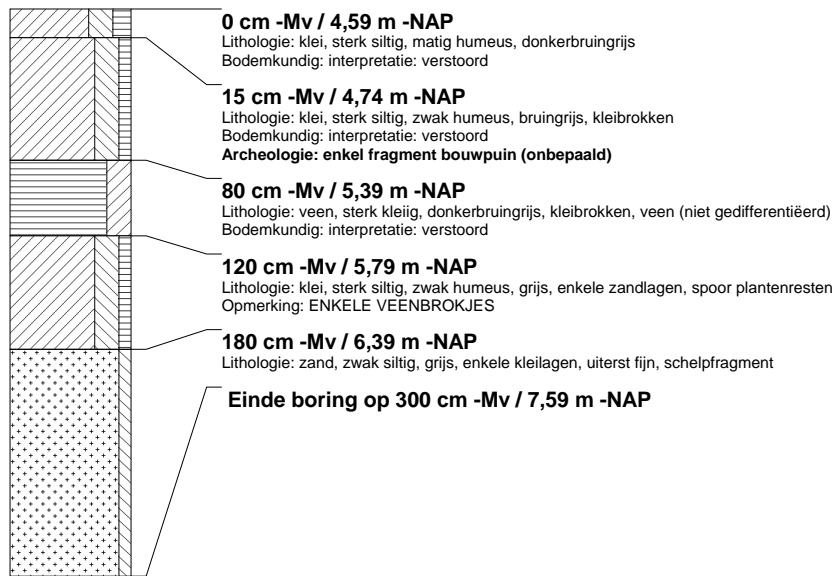
boring: BEVG-3

beschrijver: SM/SW, datum: 22-2-2006, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 37, hoogte: -4,41, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: waterpas, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Bergschenhoek, plaatsnaam: Bergschenhoek, opdrachtgever: Aannemersbedrijf Batenburg bv, uitvoerder: RAAP West

boring: BEVG-4

beschrijver: SM/SW, datum: 22-2-2006, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 37, hoogte: -4,59, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: waterpas, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Bergschenhoek, plaatsnaam: Bergschenhoek, opdrachtgever: Aannemersbedrijf Batenburg bv, uitvoerder: RAAP West

boring: BEVG-5

beschrijver: SM/SW, datum: 22-2-2006, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 37, hoogte: -4,64, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: waterpas, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Bergschenhoek, plaatsnaam: Bergschenhoek, opdrachtgever: Aannemersbedrijf Batenburg bv, uitvoerder: RAAP West

boring: BEVG-6

beschrijver: SM/SW, datum: 22-2-2006, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 37, hoogte: -4.87, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: waterpas, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Bergschenhoek, plaatsnaam: Bergschenhoek, opdrachtgever: Aannemersbedrijf Batenburg bv, uitvoerder: RAAP West

